

Ergonomiskt slakteriarbete förbättrade hälsoläget

- Arbetsplats:** Ljungby Kontrollslakteri, Kännavägen 42, 341 31 LJUNGBY
- Kontaktperson:** Bengt-Göran Bengtsson, 0372-810 50
- Arbetslivsfondens handläggare:** Ove Tjernström, Kronobergs län
- Skribent:** Rolf Wenander
- Sammanfattning:** Med arbetsplatsprogrammet önskade företaget minska personalomsättningen från 42 procent till 16 procent och halvera långtidsfrånvaron. Målet skulle uppnås genom satsningar inom utbildningsområdet och genom att vidta ergonomiska förbättringar. Åtgärderna skulle ge ökade möjligheter till arbetsrotation och arbetsutvidgning. Starten skulle ske 1 maj 1993 och programmet vara genomfört den 1 februari 1995. Företaget sökte 5 miljoner kronor i bidrag för arbetet av Arbetslivsfonden, som beviljade 1,6 miljoner kronor.

Bakgrund

AB Ljungby Kontrollslakteri bedriver slakteriverksamhet. Företaget är organiserat i Livsmedelsbranschens arbetsgivareförbund. Arbetstagarna är organiserade dels i SIF och dels i Livsmedelsarbetareförbundet.

Ljungby Kontrollslakteri tillhör Dendugruppen och slaktar cirka 20 000 boskap och 70 000 svin om året. Dessutom slaktar företaget cirka 3 000 övriga djur, exempelvis får och lamm.

De 69 anställda hade en hård arbetsmiljö. Företaget hade en hög korttidsfrånvaro, med cirka 441 dagar år 1993. Personalomsättningen var också hög. En stor del av medarbetare som anställdes på senare år, hade i genomsnitt stannat endast ett år. Under 1993 började 26 personer på företaget, men samtidigt slutade 29. Personalomsättningen blev 42 procent. Under 1993 var fem långtidssjukskrivna, vilket gav 375 sjukskrivningsdagar under 1993.

Antalet arbetsplatsolyckor var två under 1993. Fem medarbetare var långtidssjuk-skrivna.

Arbetsmiljön var hård, innan arbetsplats-programmet genomfördes. Platschefen Bengt-Göran Bengtsson berättar att bedövningen av djuren, det vill säga, den plats där de avlivas, innebar stora problem. Boskapen avlivades i en skjutbox och svinen med en eltång. Det innebar stora ergonomiska problem med tunga lyft för personalen. Boskap och svin hängdes sedan upp i en convayerbana med huvudena neråt. Convayer är ett slags löpande band, där man utför olika moment med djuren. Boskapens horn klipps av, de flås, kroppen befrias från inre organ, huvudet skärs av och kroppen delas. Kroppen går sedan till kvalitetsgranskning och stämpling, varefter kroppen placeras i kylrum i väntan på att levereras.

Svinen går igenom ungefär samma rutin, förutom att de inte flåddes utan passerade en bränn- och en skållugn.

Arbetet vid convayerbanan kunde bli mycket bundet. Dominerande problem och risker var buller, belastningsskador, olycksfallsrisker, klimatpåverkan, hudpåverkan, vibrationer och begränsat arbetsinnehåll och handlingsfrihet.

- När någon medarbetare gjort sin del av arbetet med en djurkropp var han tvungen att knuffa iväg den på banan för att kunna börja med nästa, säger Bengt-Göran Bengtsson. Det var bland annat detta som vi ville få bort, när vi ansökte om bidrag från Arbetslivsfonden.

- Vi fick också krav på oss att sänka temperaturen i våra kylar, från - 5 grader till - 17 grader. Lägre temperatur höjde naturligtvis kvaliteten.

Arbetsställningen när det gällde hanteringen av boskapen blev för låg enligt det gamla systemet.

I ansökan till Arbetslivsfonden ville också Ljungby Kontrollslakteri ha en annan hantering av tarmpaketen från svinslakten. Önskemålet var att transportera tarm-paketen direkt till en malningskvarn. Man ville slippa bära tarmpaketen.

Vid delning av svinkropparna och den omkrokning som då måste ske från en svängel till två krokar, behövdes också förändringar. Vid tiden för ansökan måste den som arbetade med omkrokning göra denna manöver över axelhöjd. Det medförde belastningsskador. Ytterligare krav restes på att bygga om stallbyggnader för att minska olycksfallsrisken.

En utbildningskonsult skulle anställas och hålla utbildning och interninstruktion av hur arbetet skulle gå till för att bli ergonomiskt riktigt.

Till detta sökte Ljungby Kontrollslakteri om bidrag med 5 miljoner kronor och beviljades 1, 6 miljoner kronor. Totalkostnaden beräknades till cirka 15 miljoner kronor.

Mål

Målet med arbetsplatsprogrammet var att minska personalomsättningen från 42 procent till 16 procent och halvera långtidsfrånvaron. Möjligheterna skulle öka till arbetsrotation och arbetsutvidgning, det vill säga ge arbetet mer innehåll.

Med arbetsplatsprogrammet var avsikten att spara 1, 2 miljoner kronor om året för företaget och 1, 4 miljoner för försäkrings-systemet.

Genomförande

Arbetsplatsprogrammet genomfördes under 1994 och början av 1995. En del var påbörjat redan under 1993. Svinen bedövas numera i en särskild box, eller korg som sänks ner i en grop med gas, CO₂.

Convayerbanorna för transport av boskap och svin är numera maskindrivna. Svinkylen har fått lägre temperatur, - 14 grader och boskapskylen håller - 7 grader Celsius. Genom ombyggnaden behöver personalen inte vistas så länge i kylrummen.

Skjutboxen för boskapen ändrades och convayerbanan likaså. Vid boskapsbedövningen höjdes banan och avblodningen förlängdes. Det blev rätt arbetshöjd och minskade belastningen för medarbetarna.

Omkrokning av svinen ändrades genom att svängeln som svinkroppen hänger i sänks ner på ett bord. Det förenklar arbetsmomentet när svinkroppen ska delas och hängas i vanliga krokar.

Tarpaketen mals och blåses upp i en silo. Personalen slipper lyfta tarmarna för hand.

Arbetsrotation har genomförts. Varje medarbetare byter arbetsuppgift varannan timme.

En utbildningskonsult, en projektanställd veterinär internutbildade och instruerade om arbetssätt och ergonomi.

Resultat

Ombyggnaden av convayerbanan till maskinell drivning, arbetsrotation och mer arbetsinnehåll har medfört bättre ergonomi och att personalomsättningen har minskats från 42 procent 1993 till nio procent 1994..

- Det råder en annan, positivare anda i företaget, säger Bengt-Göran Bengtsson.

Vid ansökan var antalet arbetsskador sex. Nu är antalet tre. Målet var noll. Sjukfrånvaron har minskat totalt med 181 dagar. Korttidsfrånvaron har minskat med 269 dagar. Långtidsfrånvaron har dock ökat med 88 dagar.

I ökningen av långtidsfrånvaron finns orsaker som inte är relaterade till arbetet på slakteriet. En svårartad tandoperation på en medarbetare har inneburit 70 frånvarodagar. En annan medarbetare har en frånvaro på 30 dagar som inte heller hänför sig till arbetet på slakteriet. Ytterligare en långtidsfrånvaro på 80 dagar beror på en diskbråcksoperation. Totalt blir det 224 dagar som inte är arbetsrelaterade. Det betyder att långtidsfrånvaron egentligen enbart är 92 dagar.

Arbetsplatsprogrammet har gjort det möjligt för fyra långtidssjuka att återvända i arbete. Bland dem som är tillbaka på halvtid är Stefan Bakos. Han arbetade tidigare i bedövningen. Han var sjukskriven hela 1993 på grund av diskbräck. Genom träning och vistelse på Rygginstitutet i Växjö har han blivit bättre. Han tycker att hans arbetsplats förbättrats avsevärt genom att banan för boskapen från bedövning har ändrats så att inga axlar belastas.

Samma sak gäller i omkrokningen av svinkropparna. Där måste Istvan Hadnaji hoppa upp och ner när han skulle kroka av kropparna från svänglarna och dela dem och hänga över dem på krokar. Han var tvungen att arbeta över axelhöjd. Det blev ansträngande i längden. Nu är de problemen borta.

Värdering

En trevligare arbetsplats, som nu också blivit EU-godkänd är resultatet av Arbetslivsfondens insats och Ljungby Kontrollslakteris egen satsning på cirka 15 miljoner kronor.

- Genom EU ställs ytterligare krav på oss, säger Bengt-Göran Bengtsson. Vi hade höga hygienkrav innan men de är om möjligt ännu högre nu. Knivarna som vi använder genomgår en rigorös rengöring efter varje moment som de använts.

- Hade vi inte haft Arbetslivsfonden bakom oss hade nog en del inte blivit gjort, och framför allt inte så snabbt, tror Bengt-Göran Bengtsson. Det var viktigt att få ner korttidsfrånvaron, för den beror helt och hållet på trivseln.

- Nu återstår enbart ombyggnad av stallarna för att vi ska nå en bättre hantering av djuren. Vi vill kunna eliminera kläm- och stångskador.

- Men målet är uppnått. Våra medarbetare trivs med jobbet.